

Skatt i en kunnskapsøkonomi

Av Hans Henrik Ramm

Kunnskap i videste forstand, herunder særlig bedriftskultur og ledelsesevne, er i stigende grad avgjørende for hvilke bedrifter eller land som lykkes best. Kunnskapskapitalen vil få større betydning for verdiskapingen enn finans- og realkapitalen, og må derfor bringes sterkere inn i både regnskaper og skattepolitikk. Den foreliggende tanke om progressiv beskatning av avkastning vil ramme avkastning fra kunnskapskapital og bety at Norge tar et skritt i motsatt retning av fremtidens krav. Økt kunnskap om kunnskapskapitalens atferd kan også sette oss på sporet etter en bedre fordelingspolitikk som gjør det mulig å unngå progressiv beskatning også for personer, skriver Hans Henrik Ramm.

Det er ingen uenighet om at kunnskap får stigende betydning for verdiskapingen og arbeidsplassene, eller om at Norge må satse sterkt på det fremtidige kunnskaps-samfunnet. Det har vært mindre fokus på hva slags insentiver som motiverer personer og bedrifter til dette. Men i internasjonal forskning rettes det stigende oppmerksomhet mot skattepolitikk og fordelingsmekanismer.

Kunnskap skiller i stigende grad mellom bedrifters resultater. Forskingen viser at det er betydelige *spredningseffekter* når kunnskap bygges opp. Derfor foretrekker bedrifter å arbeide i miljøer med mye teknologi, knowhow og ledelseskompetanse. Det danner seg *klynger* som oppnår høyere lønnsomhet og bidrar til å dra opp verdiskapingen i samfunnet.

Dette medfører at det er svært lønnsomt

både for personer, bedrifter og hele samfunnet å investere i kunnskap. De land som tilbyr de beste insentivene vil vinne i den stadig sterkere konkurransen mellom landene.

Dette gjelder *alle bransjer*. IT-bedriftene leverer mye av *verktøyet*, men de viktigste kunnskaper handler om å finne og nyttiggjøre seg informasjon og teknologi, hvordan man skal organisere seg for å stimulere medarbeiderne og hvordan man skal velge ut, planlegge og lede prosjekter. Mye av den virkelig verdifulle kunnskapen kan være *tverrfaglig og bedrifts- eller bransjespesifikk*. Endel av dette kan sammenfattes i et begrep som *bedriftskultur*.

Disse observasjonene er blant dem som har medført sterkere oppmerksomhet mot begrepet *kunnskapskapital*. Både enkeltpersoner og bedrifter er bærere av kunn-

Hans Henrik Ramm er frittstående bedriftsstrategisk rådgiver. Han har tidligere vært journalist, redaktør, gruppesekretær, statssekretær i Olje- og energidepartementet og politisk rådgiver i Finansdepartementet.

skapskapital, ofte også kalt *menneskelig kapital* eller *humankapital*, og nokså sammenfallende med *immateriell kapital*. Slik kapital har mange egenskaper felles med de kapitalbegreper vi er mest vant til; *finanskapital* og *realkapital*.

Umiddelbart tenker man at immateriell kapital kan være vanskelig å arbeide med, siden den er vanskelig å måle. Men det er ikke nytt at det kan være krevende å anslå

verdien av ulike typer kapital. Verdien av penger påvirkes av tid, valuta og risiko. Maskiner og utstyr har en kostpris, en gjenanskaffelsespris, en salgsverdi og en nedskrevet verdi. Hva som skal stå i regnskapet og brukes i beskatningen avhenger av renter, kurser, avskrivningssystemer, sannsynlighetsvurdering – og ofte rent skjønn.

Den som eier en lastebil kan tjene på å

leie den ut i fremtiden. Det blir det samme for den som har skaffet seg kunnskap. *Verdien* er avhengig av hvor mye man kan tjene, og det kan være lett eller vanskelig å anslå det, for begge. Alle forstår at lastebilen representerer en kapital, og da må man også innse at kunnskapen gjør det.

Goodwill er en type immateriell kapital som anerkjennes allerede, men representerer bare en meget liten del. Det er mye mer som «ligger i veggene» i en bedrift.

Mye av kunnskapskapitalen eies av de ansatte, men det finnes

også en *kunnskapsmessig egenkapital* som lik den finansielle egenkapitalen skal ha sin belønning.

Det dramatisk nye er at bedriftens kunnskapsmessige egenkapital

skaper større forskjeller i

effektivitet og kreativitet og derved evnen til å skape verdier. I «den nye økonomien» får dette etter hvert *større betydning* enn både finans- og realkapitalen – og det må medføre at man tar opp en del tilvante måter å tenke på til ny vurdering!

Særskatt på effektivitet

I regnskapets balanse inngår fordringer, gjeld, maskiner, anlegg osv., samt noen meget få typer immateriell kapital. Men det er en viktig feil: Kunnskapskapitalen mangler.

En bedrifts lønnsomhet måles gjerne som forholdet mellom overskudd og kapitalgrunnlag. Når kunnskapskapitalen ikke

tas med, blir overskuddet beregnet av et for lavt beløp (noe avhengig av hvilket kapitalbegrep man bruker) og fremstår derfor som høyere enn det i virkeligheten er.

Har man f.eks. en kapital på 10 millioner kroner beregnet på tradisjonell måte, og 2 millioner i overskudd, blir avkastningen 20 prosent. Men hvis regnskapet skjuler en kunnskapskapital som f.eks. også er verd 10 millioner, blir dette galt; avkastningen på 2 millioner er i virkeligheten skapt av en samlet kapital på 20 millioner og utgjør bare 10 prosent.

Vanligvis gjør denne feilen ikke så mye forretningsmessig, fordi kapitalmarkedene verdsetter den samlede avkastningen likt i alle fall.

Derfor har økonomene bare forholdsvis nylig begynt å arbeide med

hvordan man kan anslå verdien av kunnskapskapitalen. Men det er stor enighet blant moderne økonomer om at den finnes, og det diskuteres ulike måter å måle den på.

Feilen kan imidlertid få stor betydning hvis det tilsynelatende høye lønnsomhetsnivået får uventede konsekvenser, som for eksempel hvis man har *progressiv beskatning av kapitalavkastning*. Som følge av fjorårets budsjettkompromiss vurderes dette nå i Norge, etter en skisse fra Finansdepartementet. Et flertall i Stortinget har senere sagt at det «ser svakheter» ved forslaget, men regjeringen går videre.

Hvis politikerne for eksempel bestemmer at avkastning over 10 prosent skal beskattes med 50 prosent istedenfor 28 prosent vil bedriften i eksemplet over få skatten øket fra 560.000 til 780.000 kroner, fordi man tror avkastningen er 20 prosent. Gjennomsnittsskatten er øket fra 28 prosent til 39 prosent. Men i virkeligheten skulle bedriften ikke hatt noen skatteøkning i det hele tatt, for den hadde egentlig bare 10 prosent avkastning.

La oss si at bedriften først var en nokså gammeldags bedrift som tjente 1 million, dvs. en avkastning på 10 prosent. Så får den en ny sjef som omorganiserer og satser på opplæring og bedriftskultur, slik at den klarer å øke avkastningen til 2 millioner over flere år. Den nye millionen har ikke ramlet i hodet på bedriften. Den skyldes at bedriften er blitt bedre. Forenklet kan vi da si at bedriften har bygget opp en kunnskapskapital som skaffer like stor inntekt som den gamle finanskapitalen, og da er det ikke urimelig å si at den er verd 10 millioner også.

Men i regnskapet står det ikke en kapital på 20 millioner, bare 10. Blir det 50 prosent skatt på avkastning over 10 prosent, blir *hele* den nye kunnskapsavkastningen beskattet strengere enn den gamle finansavkastningen. Man får altså straffeskatt fordi man er blitt flinkere og har bygget opp kunnskap!

Og slik vil det fortsette jo flinkere bedrift-

en blir, og jo mer kunnskap den bygger opp.

Noen bedrifter eier jo ikke noe annet enn kunnskap i det hele tatt. Med det foreslåtte systemet må de fort betale høyeste skatteprosent av alt de tjener (10 prosent av null kapital er null i fradrag)!

Hvis høyere avkastningsrater medfører høyere skatt, vil skattetrykket øke jo større andel av den samlede virkelige kapitalen som er kunnskapskapital, i den grad denne ikke er med i regnskapet.

«Progressiv skatt er særskatt på effektivitet. Det er å gå baklengs inn i kunnskapsfremtiden og forsikre seg at Norge sakker akterut»

Dette vil i så fall bli et direkte disinsentiv for kunnskapsbedrifter og kunnskapsoppbygging og presse slike bedrifter til å lokalisere seg der man ikke har progressiv beskatning,

dvs. utenfor Norge.

Når vi nå går inn i kunnskapsøkonomien, må *alle* bedrifter øke sin kunnskapsbase. Progressiv skatt betyr derfor automatisk voksende skattetrykk, akkurat slik progresjonen allerede virker for lønnstakerne når trinnene ikke økes med lønnsutviklingen. Dette er *særskatt på effektivitet*. Det er å gå baklengs inn i kunnskapsfremtiden og *forsikre seg* at Norge sakker akterut.

Dette er konklusjoner vi kan trekke selv om vi foreløpig ikke nøyaktig kan anslå verdien av kunnskapskapitalen. Poenget er at *vi vet den er der*, og at den er en kilde til avkastning. Vi ville måttet anslå verdien dersom vi hadde ønsket å beskatte denne avkastningen *med en annen sats*, men poenget er jo nettopp at vi ikke *bør ønske* det – ihvertfall ikke med en *høyere sats*.

Det er noe annet med avkastning som stammer f.eks. fra *oljeformuen*, såkalt ressursrente. Skal vi beskatte den riktig, må vi forsøke å anslå fordelingen mellom ressursrente og all annen avkastning. Det foreliggende forslag går ut på å legge høyere skatt på all avkastning ut over såkalt «normalavkastning», fordi man antar at alt dette egentlig stammer fra naturressurser, monopoler o.l. Når man «glemmer» kunnskapskapitalen, blir dette jevngodt med *oljeskatt på kunnskap og effektivitet*.

Det er konsekvensen av den teorien som ligger til grunn. I all respekt for de kloke hoder i Finansdepartementet må det sies at det ser ut som om de har festet seg så sterkt ved denne teorien at de har glemt at den bygger på betydelige forenklinger. De bruker et gammelt kart, selv om terrenget har forandret seg!

Omstrukturering - i tide!

Når en bedrift går dårlig, vil finanskapitalen før eller senere trekke seg ut. Til slutt blir det nedleggelse, dvs. at man selger alt man kan, sier opp de ansatte osv., og pengene flyttes.

Etter klassiske modeller, der alt kunne kjøpes og selges i markedet, kunne man få ut det meste av kapitalen ved å slakte bedriften. Og man kunne bygge en ny, selge varene litt billigere enn konkurrenten og likevel tjene mer penger.

Men dette blir annerledes i kunnskapsøkonomien. Det er ikke lett hverken å selge eller kjøpe kunnskapskapitalen. Den som eies av de ansatte vil de ta med seg.

Noe unik teknologi kan man nok selge eller flytte. Men hva med alt det andre, som «sitter i veggene»? Det meste av dette vil gå tapt, fordi man aldri kan sette sammen den samme gruppen medarbeidere et annet sted.

Det oppstår derfor i hvert fall en økende *flyttekostnad* for kapitalen, og man skulle anta at det vil medføre redusert mobilitet. Det observerer man allerede for typiske *klynger*. Det å være del av et miljø betyr så mye at klyngebedriftene helst vil holde sammen, og dermed vil en klynge i større grad tåle en dårligere periode. Men blir det *for* galt, kan hele klyngen flytte, dvs. ta tapet. Tilsvarende skal det svært mye til for et land å *trekke til seg* eller *bygge opp* en ny klynge.

Det tilsier at man må rette stor oppmerksomhet mot rammebetingelsene i tide. Man kan ikke lenger si at «de fortsetter jo å drive her, da kan det ikke være så ille». Man må passe på det man har.

Men kapitalismen er slik innrettet at den ikke liker at verdier bare blir borte. Både eierne og utenforstående vil følge med, og se hva som kan gjøres for å utnytte verdiene før det blir for sent.

Hvis en kunnskapsbedrift nærmer seg faresonen, vil noen oppdage det, og se fortjenestemuligheter i å finne en kreativ måte å bevare kunnskapene. Ofte vil det derfor i god forkant komme nye allianser, fusjoner og eierskifter. Verdiene kan bare bevares hvis de videreføres sammen med annen kunnskapskapital som skaper synergieffekter. Det er jo ikke skrevet i stjernene at denne vil finnes i samme land.

I Norge har vi f.eks. mye kunnskap innenfor teknologi og prosjektledelse som kan gå tapt hvis den ikke i tide tilføres kunnskap om internasjonal kommersialisering og entreprenørskap, som vi mangler.

Skal man beholde kunnskapskapitalen, må man altså akseptere, faktisk tilskynde, at *eierskapet kan vandre frem og tilbake* over landegrensene.

Og vi må sikre at eiere kan ta ut sine overskudd fra ett selskap og investere i et annet. Det gjør det viktig å unngå innestengnings-effekter, som f.eks. dobbeltbeskatning av aksjeutbytte. Det har selvstendig betydning for å hindre tap av kunnskapskapital. Jo tidligere det skjer et eierskifte, jo mer sannsynlig er det at det er innsiktsfulle investorer som står bak og som gjør det for å ta vare på verdiene, for det er de som kan betale mest. «Veggene» som bærer kunnskapene blir stående.

Men tillater man å la børsverdien synke, vil de som *bare* vil slakte, dvs. gi avkall på kunnskapsverdiene, finne det lønnsomt å ta over. Og da vil det neppe finnes alternativer.

Skal man sikre at *kunnskapen* blir i Norge, må man derfor paradoksalt nok være helt åpne for at *eierskapet* kanskje ikke blir her. Naturligvis er dette langt fra uavhengig av *rammebetingelsene*. Innfører man progressiv skatt på avkastning, blir kunnskapskapitalen mindre verd, og det blir mindre interessant å betale for den. Det vil medføre flere *uvennlige oppkjøp* ved «slaktere»,

«Skal man beholde kunnskapskapitalen, må man altså akseptere, faktisk tilskynde, at *eierskapet kan vandre frem og tilbake over landegrensene*»

og færre *konstruktive* oppkjøp og allianser. Det samme gjelder hvis man hindrer de konstruktive alliansene på andre måter. Et godt eksempel er Saga, som endte opp som slakt, slik at mye av kunnskapskapitalen gikk tapt.

Selvsagt vil det være fint om vi likevel kan ha mye *norsk eierskap*, i bedrifter både i Norge og utlandet. Men det fører ikke frem å bruke tvang. Det trengs en strategi for å få dannet mye mer *privat investeringskapital* i Norge.

Lønnstakerne

Oppbygging av kunnskapskapital er helt avhengig av bedriftens ansatte. De må ikke bare være kvalifisert, men også *motivert* for å bygge opp egen kompetanse og delta i kunnskapsspredningen innenfor og mellom bedrifter. De ansatte er også bærere av mye *bedriftsspesifikk* kunnskap som bedriften ikke lett kan erstatte ved nyansettelser.

Fremragende bedrifter legger derfor stor vekt på sitt forhold til sine ansatte.

Undersøkelser viser stort sammenfall mellom de mest vellykkede bedrifter og bedriftene de ansatte trives best i.

Det samme gjelder for nasjoner. De må ikke bare legge til rette for det best mulige utdanningssystem, men også for å motivere folk til å bruke tid og krefter på å utdanne seg og fortsette å bygge opp sin kunnskap gjennom hele livet. De må også stimulere til jobbskifter på tvers av lande-

*Menneskelig kapital blir i den «nye» økonomien viktigere enn både finans- og realkapitalen.
Foto: Scanpix*

grensene. Her er det en rekke skattemessige og andre inne- og utestengningsmekanismer å se på.

Men fremfor alt må man sørge for at det *lønner seg* å bli dyktigere, ta risiko og være kreativ. Også den kunnskapskapitalen som finnes hos hver enkelt må ha god og *internasjonalt konkurransedyktig* avkastning.

Det levner mindre rom for et høyere nasjonalt skattetrykk enn andre land. Når den enkelte øker sin kompetanse, øker også lønnen. Man skal ikke utelukke at også andre faktorer kan motivere, men det er nokså solid erfaring for at forvent-

ninger om fremtidig lønn – etter skatt! – spiller en stor rolle. Spørsmålet er nemlig om man er villig til å fortrenge annen velferd (forbruk, fritid osv.) for å bygge opp kunnskapen.

Vi får altså samme problemstilling som for bedrifter: Progressiv skatt blir særskatt på kunnskap, og virker derfor særlig negativt på motiveringen.

Å akseptere det krever nok enda mer mental omstilling. Progressiv beskatning er nokså grunnfestet i Norge. Men det er utvikling; det er nå et flertall i Stortinget som ønsker å vurdere i hvert fall «flatere» skatt.

«Progressiv skatt blir særskatt på kunnskap, og virker derfor særlig negativt på motiveringen»

Fordeling og rettferdighet

La oss se på *begrunnelsen* for progressiv skatt. En del av den stammer nok fra en tid da det ikke var noen klar sammenheng mellom inntekt og innsats, og langt mindre mellom inntekt og kunnskap.

Men det synes i dag å være forståelse for at den som *arbeider mer eller hardere* ikke burde betale mer skatt av den grunn.

Politikere som arbeider for lavere progresjon finner det hensiktsmessig å snakke om

«overtidsskatt». Det er legitimt; alle finner det surt å betale mer skatt av de ekstra timene. Det er også forståelse for at man jobber mer i noen faser av livet og mindre i

andre. *Belønning av utdanning* er også en kjent problemstilling, herunder livsinntekt etter skatt for den som bruker flere år enn andre på utdanning.

Dette må utvides videre til *all* innsats for å øke egen kompetanse.

Da må sammenhengen ikke forurenses av belønningsordninger som ikke tydelig er begrunnet i innsats, ansvar eller kvalitet. Det gjelder f.eks. «gylne fallskjermer» som ofte synes å belønne *dårlig* innsats. Det er derfor positivt at næringslivet nå vil bort fra dette og at flere store bedrifter satser på *resultatlønn*.

Det gjenstår da spørsmålet om det uansett er *rettferdig* at den som tjener mer, også bidrar med en større andel.

Hva er rettferdig? Det er naturligvis et politisk spørsmål. Men det hadde vært

fint om politikken kunne finne frem til en rettferdighet som kunne kombineres med effektivitet, og konkret et skattesystem som ikke straffer avkastningen fra kunnskapskapitalen, hverken bedrifters eller personers.

For de svake burde det være mye viktigere at staten *har råd til* å føre velferdspolitikken enn *hvordan* pengene skaffes. Det er mer statsinntekter å hente på å gi gode insenti-

ver til kunnskapsoppbygging enn å «ta» de høyt-lønnede. Mye tyder også på at skatteprogresjonen ofte er en illusjon, fordi skatten veltes over på arbeidsgiverne ved at lønningene går opp. Da er vi jo bare tilbake til en

ekstraskatt på kunnskapsbedriftene fordi de *ansetter* flinke folk.

Vi ser i praksis at skatteiveren ikke fører til forbedringer for de svake. Tvert imot: Hullene i velferdsstaten vokser hele tiden. Staten taper effektivitet raskere enn den klarer å øke skattene, og skattefundamentet vokser langsommere enn det kunne.

Det er denne onde sirkelen vi må ut av.

Det er også viktig at svake grupper *ikke fortsetter å være svake*, så langt det kan unngås. Vi har mange *klientskapende mekanismer*, fra utstøtning fra arbeidsmarkedet til ventetid for helsetjenester.

Velferdspolitikken burde være romslig nok til at alle fikk gode sjanser til å bruke og utvikle sine evner og *komme tilbake* til yrkesaktivitet, uten å måtte jobbe på hel-dag som klienter, med skjemaer, køståing,

«For de svake burde det være mye viktigere at staten har råd til å føre velferdspolitikken enn hvordan pengene skaffes»

venting på sykehusplass osv., og uten den stigmatisering og svekkede selvtillit som ligger i å være klient. Ved å lære mer om hvor kunnskapskapital kan finnes og brukes kreativt, vil vi kunne se bedre at det kan være mye verdiskaping å hente ved slik romslighet i velferdspolitikken.

En skikkelig sosial reform kunne derfor være å etablere en ordning med *negativ inntektsskatt* som vil virke som en *garantert minsteinntekt*. Dette kan sees på som nedre ende av prinsippet om flat skatt. En samlet reform vil nok raskt mer enn finansiere seg selv.

Vekselvirkning

Det er en betydelig *vekselvirkning* mellom bedriftene og de ansatte. Vekst i kunnskapskapitalen hos enkeltmenneskene styrker bedriftenes kunnskapsoppbygging, og omvendt, *uten at noen tar noe fra andre*.

For samfunnet blir det beste resultat at både bedrifter og enkeltpersoner har sterke insentiver til å forbedre seg. Det gjelder både direkte og i den *internasjonale konkurransen*.

Det er derfor ikke tilstrekkelig å gi gode insentiver til *bedriftene*, man må også gi det til *personene*.

Det samme gjelder omvendt: Personene vil se på mulighetene for å jobbe i inspirerende og belønnende miljøer. Hvis man ikke har rammevilkår som er gode nok til å trekke til seg og beholde

kunnskapsbasert næringsliv, hjelper det ikke å motivere til utdanning.

Hemmeligheten til nasjonal suksess er derfor å spille på kunnskapskapitalens *evne til å mangfoldiggjøre seg* også i samhandling mellom mennesker og bedrifter.

Investeringsstrategi

Nødvendige skattereduksjoner må sees på som en samfunnsmessig investering i kunnskap. Kunnskapskapitalens spesielle egenskaper (kan mangfoldiggjøres uten å gå tapt) gir kaskadevirkninger for hele samfunnet og dermed en verdiskaping som langt overstiger skattetapet, i hvert fall i forhold til progressiv beskatning.

Å foreta en slik investering krever at man har penger å unnvære inntil avkastningen kommer. *Og det har vi mer enn nok av*.

Problemet er at vi synes det er vanskelig å bruke dem, fordi det kan medføre øket etterspørsel etter arbeidskraft og dermed inflasjon og svekket konkurransevne, og det er riktig nok – *isolert sett*.

Men avkastningen innebærer jo at *det skapes større verdier*. Arbeidsproduktiviteten øker. Det er like godt som at vi skaffer mer arbeidskraft.

Pengemengdeproblemet er derfor bare et *overgangsproblem* inntil virkningene kommer.

Det er ikke sikkert det er så stort, særlig hvis vi går langsomt frem. Men

helst bør vi gå ganske raskt frem. Det finnes en smart måte å kombinere flere tiltak, slik at vi kan beholde balansen over

«Det er derfor ikke tilstrekkelig å gi gode insentiver til bedriftene, man må også gi det til personene»

litt sikt. Vi har allerede nevnt tiltak for å motvirke *det klientskapende samfunn*. Det er også mye annet som kan gjøres for å få frem mer av arbeidskraftreservene. Et tiltak som er svært viktig i alle fall, er å *gjøre det offentlige mer effektivt*. I dag ser vi at antall ansatte i stat og kommune vokser dramatisk, samtidig som hullene i velferdsstaten øker og vi føler at vi slett ikke får valuta for skattepengene. Det er uttrykk for at effektiviteten synker. Kriseløsninger og økende driftsutgifter fortrenger investeringer. Vi må snu denne onde sirkelen. Klarer vi det, vil staten legge beslag på mindre arbeidskraft. Et annet tiltak er *økt arbeidsinnvandring*. Og det er jo i seg selv en måte å øke kunnskapskapitalen, særlig fordi utlendinger – også fra den tredje verden – har mye kunnskap som er *annerledes* enn vår, og derfor vil virke befruktende. Dermed er det faktisk også slik at bedre kunnskap om kunnskapskapitalens dannelse, avkastning og atferd vil gi oss veiledning for hvordan vi kan utnytte den økonomiske handlefrihet petroleumsinntektene har gitt og gir oss, eller sagt folkelig: Hvordan vi kan *bruke* mer oljepenger, men uten å bruke dem *opp*! I tillegg kan vi spare mye bare ved å unngå *utgiftene og hindringene* som følger av progressiv beskatning og selektive sosiale støtteordninger. Hele delingsmo-

«Flere land – mest kjent er vel Finland og Irland – har styrket seg kraftig ved å legge om skattepolitikken slik at den fremmer insentiver. Trenden er alle steder å redusere skattene»

dellen er jo der *kun* fordi vi har progressiv beskatning av lønnsinntekt. Det vil nok også vise seg at bortfall av progressivitet vil muliggjøre tallrike andre forenklinger som vi i begynnelsen ikke en gang kan komme på.

Politikk for fremtiden

Denne måten å tenke på vil temmelig sikkert *slå gjennom internasjonalt i fremtiden*. Vi har allerede sett at flere land – mest kjent er vel Finland og Irland – har styrket seg kraftig ved å legge om skattepolitikken slik at den fremmer insentiver. Trenden er alle steder å redusere skattene. Det er også svært sannsynlig at årsaken til den sterke fremgangen i USA nettopp er at USA får fordelene av å

ha hatt en moderat skattepolitikk hele tiden, fordi den er velegnet for kunnskapssamfunnet. Men USA har ikke den folkelige bredden i utdanningsnivå og det velferdsnivå som vi har. Det kan gi oss økende fordeler etter hvert. *En skatte- og fordelingspolitikk som ødelegger for effektiviteten er ikke bærekraftig.*

Den vil medføre at Norge sakker akterut og at velferdsstatens huller fortsetter å øke. Den som *virkelig* føler sosialt ansvar bør derfor ta belastningen ved å angripe de gamle tenkemåtene, og basere fordelingspolitikken og skattepolitikken på *realiteter* fremfor *symbolpolitikk*.

Så her er det vi må gjøre:

- Lære mer om de nye økonomiske lovene i kunnskapssamfunnet
- Gravlegge alle tanker om progressiv skatt på avkastning
- Avskaffe dobbeltbeskatning av aksjeutbytte og annet som stenger kapital inne (eller ute)
- Styrke privat norsk kapitaldannelse, bl.a. ved å fjerne formuesskatten, slik at det blir lettere å gjennomføre neste punkt:
- Akseptere og tilskynde at eierskap flyter frem og tilbake over landegrensene
- Fjerne toppskatten og øke bunnfradragene for å motivere personer til å øke sin kunnskap, hele livet
- Innføre negativ inntektsskatt (garantert minsteinntekt) for å sikre økonomien og uavhengigheten til alle svake grupper, og for å nyttiggjøre oss verdiskapingspotensialet hos alle
- Øke arbeidskraftinnvandringen, åpne for profesjonell privat arbeidsformidling og annet som kan bringe flere inn i arbeidsstyrken
- Satse sterkt på FoU og utdanning, herunder øke tempoet i høyere utdanning slik at de ferdigutdannede kommer

tidligere ut i arbeidslivet, og bedre studiefinansiering tilsvarende

- Holde offentlig utgiftsvekst nede og konkurranseeksponere og effektivisere offentlig tjenesteyting

Et kostbart program? Ja, men alle kostnadene er *investering til inntekts ervervelse*, og til å skaffe *flere og mer effektive hoder og hender*. Med riktig tempo og dosering vil det også være mulig å beholde balansen i totaløkonomien.

Litteratur:

Torger Reve og Erik W Jakobsen: Et verdiskapende Norge. Universitetsforlaget 2001.

Victor D. Norman: Klynger og økonomisk geografi. Artikkel i Asbjørn Rødseth og Christian Riis (red.): Markeder, Ressurser og Fordeling. Universitetsforlaget 1998.

Fritz Machlup: Knowledge, Its Creation, Distribution and Economic Significance, I-III. Princeton University Press, 1981-84.

Lars Nerdrum: The Economics of Human Capital. Universitetsforlaget 1999.

Lester Thurow: Creating Wealth. Nicholas Brealey 2000.

Richard Crawford: In the Era of Human Capital. HarperCollins 1992.

Alan M. Webber: New Math for a New Economy. Intervju med Baruch Lev. Fastcompany, februar 2000. www.fastcompany.com/online/31/lev.htm.

Thomas J. Peters and Robert H. Waterman, Jr.: In Search of Excellence. Harper & Row 1982.

St. prp. nr. 1 (2000-2001), skatte- og avgiftsproposisjonen.

Skattlegging av petroleumsvirksomhet. NOU 2000:18.

Hans Henrik Ramm: Petroleumsskatteforslaget (NOU 2000:18). Synspunkter på fremdrift og endring. Utarbeidet for Aker Maritime ASA 16. oktober 2000. <http://www.rammcom.com/rk/pet-skatt.htm>